

dr hab. Marcin Krawczyński, prof. AWF i S

Gdańsk, 15.04.2023.

Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku

Recenzja
rozprawy doktorskiej

mgr Anny Ostrowskiej-Karpisz pt. „Wybrane psychologiczne uwarunkowania satysfakcji z uprawiania pływania oraz radzenia sobie w sytuacjach trudnych wśród 15-18 letnich zawodników” (promotor: dr hab. Małgorzata Siekańska, prof. AWF, promotor pomocniczy: dr Krzysztof Wrześniewski, Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie, Wydział Wychowania Fizycznego i Sportu, Kraków 2023)

Pływanie uważane jest za jedną z najstarszych i najpopularniejszych dyscyplin sportowych na świecie. Posiada zarówno walory zdrowotne, rekreacyjne, jak i jest atrakcyjną formą rywalizacji sportowej. Jednak rozwój i odniesienie sukcesu sportowego wymagają wielu lat ciężkiej pracy. Pływanie jest dyscypliną, w której treningi rozpoczyna się w bardzo młodym wieku i kontynuuje swoją karierę przez wiele lat. Długoterminowe zaangażowanie, systematyczność i wytrwałość są niezbędne dla osiągnięcia sukcesu w tej dyscyplinie sportu. Odniesienie sukcesu wymaga nie tylko długoterminowego zaangażowania, ale także odpowiednich predyspozycji psychologicznych, do których m.in. zaliczyć należy pewność siebie, samodyscyplinę, umiejętność radzenia sobie ze stresem, koncentrację, determinację i motywację oraz odporność psychiczną. Tradycje i zainteresowanie pływaniem nie idą niestety w parze z ilością badań naukowych podejmujących te zagadnienia z perspektywy psychologii

sportu. Dlatego recenzent wysoko ocenia podjęcie przez Doktorantkę aktualnego i oryginalnego problemu badawczego.

Do dyskusji nad psychologicznymi uwarunkowaniami sukcesu sportowego w pływaniu włącza się p. mgr Anna Ostrowska-Karpisz. Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska wpisuje się w nowatorskie pomysły badawcze, osadzone na styku teorii sportu i psychologii sportu. Przedmiotem swych studiów uczyniła Autorka psychospołeczne uwarunkowania satysfakcji z uprawiania pływania oraz radzenia sobie w sytuacji trudnych u 15-18 letnich zawodników. Jest to temat nie tylko interesujący poznawczo, ale także istotny praktycznie. Scharakteryzowanie psychologicznych i sytuacyjnych uwarunkowań satysfakcji z uprawiania pływania winno przyczynić się do podnoszenia efektywności działań sportowych. Jest to zamierzenie ambitne oraz posiada znaczny i znaczący wymiar aplikacyjny.

Praca liczy 191 numerowanych stron. Składa się ze *Wstępu*, sześciu rozdziałów podzielonych na *Część teoretyczną* i *Część empiryczną*, *Bibliografii*, *Spisu tabel*, *Spisu wykresów i rysunków*, *Aneksów* zawierających dodatkowe analizy, zastosowane narzędzia oraz czasy uzyskane na zawodach, *Streszczenia*, *Summary* (streszczenie w języku angielskim). Proporcje między częścią teoretyczną i badawczą są prawidłowe. Tytuł odpowiada treściom zawartym w dysertacji, chociaż można by zastąpić słowo „wśród” przyimkiem wskazującym „u”. Ponieważ badania dotyczyły także kobiet należy uzupełnić tytuł „... u zawodniczek i zawodników”.

Oceniając treści zawarte w teoretycznej warstwie pracy, pomieszczone w pierwszych trzech rozdziałach (s. 9-58), pragnę zauważyć, że Autorka dokonuje w niej krytycznej analizy dotychczasowego dorobku teoretycznego i empirycznego w trzech obszarach badawczych odnoszących się do charakterystyk satysfakcji z wyczynowego uprawiania sportu oraz radzenia sobie w sytuacjach trudnych (rozdział 1), koncepcji rozwoju zawodnika (rozdział 2) oraz charakterystyk pływania (rozdział 3). Warte podkreślenia jest to, że Autorka porusza się

swobodnie i ze znanstwem w polskiej i światowej literaturze przedmiotu (361 pozycji bibliograficznych, w tym w zdecydowanej większości obcojęzycznych). Wykład skonstruowany jest logicznie, z analizą stanu badań tak psychologicznych, jak i konsekwencją odniesień sportowych.

Podsumowując charakterystykę części teoretycznej, jako recenzent pragnę zauważyć, że zagadnienie zostały opracowane wyczerpująco, a struktura została przedstawiona w klarowny sposób. Recenzentowi najbardziej podobały się treści, zawarte w podrozdziale 3.4 rozdziału pierwszego omawiające pracę i rolę trenera w kontekście procesu komunikacji i udzielania informacji zwrotnej oraz zawarte w rozdziale drugim, omawiające koncepcje i wskaźniki rozwoju zawodnika. Natomiast pewne wątpliwości budzą treści zawarte w rozdziale trzecim. Recenzent ma wątpliwości czy zawartość tego rozdziału nie jest zbyt oczywista i czy nie należałoby jej pominąć. Oczywiście odwołanie się do klasycznych prac wielu praktyków i teoretyków pływania ma sens, jednak charakteryzowanie podstaw opisu pływania w pracy doktorskiej zdaniem recenzenta jest zbędne. Z tej części jedynie pozostawiłbym ostatni podrozdział (1.5) omawiający psychologiczne charakterystyki zawodników w pływaniu.

Część badawcza skonstruowana została zgodnie z metodologicznymi wymogami badań społecznych w naukach o kulturze fizycznej. Głównym problemem pracy jest określenie związków pomiędzy poziomem satysfakcji z uprawiania pływania oraz sposobami radzenia sobie a następującymi zmiennymi: poczuciem własnej skuteczności, motywacją, strategiami radzenia sobie, poziomem sportowym, poziomem spełnienia oczekiwań zawodników względem trenera. Dodatkowo próbowano dokonać porównania uzyskanych wyników w okresie stabilizacji i pandemii. Planowano także ustalić związek między udzielaną przez trenera informacją zwrotną a poziomem satysfakcji zawodników. W tym celu Autorka sformułowała cztery pytania badawcze w części eksploracyjnej oraz osiem szczegółowych pytań badawczych

i hipotez. Zdaniem recenzenta w pracach o charakterze eksploracyjnym można by zrezygnować z hipotez.

Procedura badań była złożona i obejmowała dwa badania. Pierwsza część badań trwała od połowy września 2019 roku do połowy marca 2020 roku, a druga odbyła się na początku lipca 2020 roku po powrocie zawodników z izolacji społecznej wywołanej pandemią COVID-19. W pierwszej części badań wzięło udział 21 zawodników i 20 zawodniczek oraz 4 trenerów, z kolei w drugiej 13 zawodników i 4 trenerów. Liczebność w drugiej części badań wynikała z nałożonych ograniczeń, które nie pozwalały wielu zawodnikom na powrót do treningów. Badani zawodnicy zostali podzieleni na dwie grupy 1) z dodatkową informacją zwrotną, która była udziela w dniu pomiaru satysfakcji oraz 2) bez dodatkowej informacji zwrotnej, lecz również z pomiarem satysfakcji.

W badaniach wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego i następujące narzędzia badań: Skalę Uogólnionej Własnej Skuteczności R. Schwarzer, M. Jerusalem (GSES) - polska adaptacja Z. Juczyński (1997), Skalę Motywacji w Sporcie Pelletier, Vallerand i Sarrazin (SMS-6) - polska adaptacja J. Blecharz i in. (2015), Skalę Przywództwa w Sporcie Chelladurai, Saleh (LSS-3) - polska adaptacja Z. Wałach-Biśta (2013), kwestionariusz osobowy, kwestionariusz własnej konstrukcji dotyczący radzenia sobie w sytuacjach trudnych, kwestionariusz własnej konstrukcji dotyczący satysfakcji z uprawiania pływania, kwestionariusz własnej konstrukcji dotyczący postrzegania sytuacji pandemii i komunikacji trener-zawodnik. Ponadto na początku badań zostały wykorzystane dwa testy sprawności 400 m stylem dowolnym i 200 metrów stylem zmiennym.

W rozdziale piątym zaprezentowane zostały wyniki badań własnych. Konstrukcja tego rozdziału podyktowana jest logiką sformułowanych pytań badawczych i hipotez, na które zostały udzielone wyczerpujące odpowiedzi. Trudno jest w niniejszej recenzji odnieść się szczegółowo do wszystkich przeprowadzonych analiz. Zaprezentowane w pracy tabele i

wykresy są graficznie przejrzyste oraz łatwe w odbiorze. Numeracja zastosowana została w sposób ciągły, odrębnie dla tabel i wykresów. Tabele są skonstruowane poprawnie i czytelnie. Opisy tabel i wykresów są umieszczone w sposób przyjęty w tego rodzaju dysertacjach. Na podkreślenie zasługuje także fakt rzetelnego opracowania statystycznego danych i wyników z wieloma kierunkami analiz przy wykorzystaniu pakietu statystycznego IBM SPSS Statistics 26. Poza podstawowymi statystykami opisowymi Doktorantka posłużyła się analizą korelacyjną (r Pearsona), testem t-Studenta, testami nieparametrycznymi, tabelami krzyżowymi, analizą wariancji ANOVA, wskaźnikami rzetelności testów psychologicznych, testami post-hoc. Taki zestaw sposobów statystycznego opracowania uzyskanych danych zapewnia odpowiedzialny i dojrzały poziom prezentacji wyników i jest adekwatny do podjętego problemu.

Dyskusja wyników została przeprowadzona w rozdziale szóstym. Zdaniem recenzenta jest to najciekawsza część pracy. Chciałbym pochwalić Autorkę za przyjęty schemat weryfikacji hipotez badawczych z odniesieniami wyników badań własnych do literatury przedmiotu. W rozdziale tym pomieszczone zostały także *Podsumowanie i wnioski*, *Implikacje praktyczne oraz dalsze kierunki badań*, a także *Ograniczenia badań własnych*. Ostatnie trzy części zdaniem recenzenta śmiało można by pomieścić w jednym rozdziale „Podsumowanie” i oddzielić od *Dyskusji wyników*.

W odniesieniu do warstwy metodologicznej pracy pojawiają się pewne wątpliwości, z którymi chciałbym się podzielić. Wątpliwości te nie obniżają jednak ogólnej, bardzo pozytywnej oceny pracy i mam nadzieję, że w odpowiedziach Autorki zostaną wyjaśnione. Wątpliwości recenzenta dotyczą:

1. Recenzent nie doczytał się ilości kobiet i mężczyzn w badaniu drugim oraz płci badanych trenerów/trenerek? Dlaczego Autorka w pracy używa przeważnie określenia zawodnicy, a pomija zawodniczki?

2. Jak Autorka skomentuje jedno z własnych podsumowań: „Zawodnicy, którzy nie dostawali dodatkowych informacji zwrotnych postrzegali trenerów jako dających więcej instruktażu, bardziej demokratycznych, wykazujących więcej wsparcia, mniej autokratycznych” (s.140)? Jaka jest więc prawdziwa rola informacji zwrotnej?
3. Jaka jest opinia Doktorantki na temat zawodu i pracy trenera w pływaniu? Jak trener powinien rozwijać satysfakcję własnych zawodników i zawodniczek w tej trudnej dyscyplinie sportu?

Z obowiązku recenzenta muszę zwrócić jeszcze uwagę na naprawdę drobne niedociągnięcia natury edytorskiej. Praca jest generalnie bardzo staranna, uporządkowana i przejrzysta. Tabele i ryciny cechuje duża dbałość o wygląd i zrozumiałość. Tekst jest właściwie poakapitowany, a literówki prawie się nie zdarzają. Jednak zwykle i w takich sytuacjach pojawiają się drobne potknięcia – np. w bibliografii zdarzają się braki stron w artykułach, brak jest przy niektórych pozycjach zwartych miejsca wydania, w niektórych pozycjach nie użyto kursywy dla wyróżnienia tytułów pozycji zwartych, itp. Zdaniem recenzenta niezbyt szczęśliwy jest także sposób numerowania rozdziałów i podrozdziałów. Sugerowałbym wykorzystanie numeracji ciągłej, gdyż w zaprezentowanym stylu można się pogubić – w rozdziale trzecim mamy 1.1., 1.2. itd.

W podsumowaniu stwierdzam, że mimo naprawdę drobnych uwag, ocenianą dysertację charakteryzuje prawidłowo uzasadniony problem badawczy, właściwy dobór metod badań, rzetelność analiz statystycznych, a obszerne ujęcie literatury przedmiotu pozwala na rzeczową i merytoryczną dyskusję wyników badań. Także formalne aspekty pracy, jak kolejność rozdziałów, kompletność tez i język pracy zasługują na pozytywną opinię. Do pozytywnych stron recenzowanej pracy zaliczyć także pragnę opracowanie przez Doktorantkę eksperymentalnych narzędzi wykorzystanych w badaniach.

Stwierdzam, że przedłożona mi do oceny rozprawa doktorska p. mgr Anny Ostrowskiej-Karpisz spełnia wszystkie wymogi stawiane pracom przy ubieganiu się o nadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o kulturze fizycznej zgodnie z treścią Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz.1668 ze zm.). Wnoszę do Wysokiej Rady Naukowego Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie o dopuszczenie Kandydatki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

